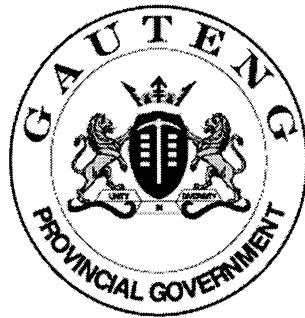

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

FEBRUARY / MARCH
FEBRUARIE / MAART

2005

TSHIVENDA LUAMBO LWA DAMUNI
GIREIDI YA NTHA

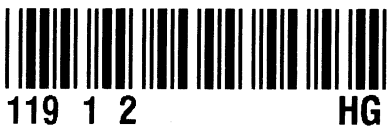
(Bambiri la Vhuvhili)

HG

119-1/2

TSHIVENDA FIRST/PRIMARY LANG HG: Paper 2

8 pages

X05

COPYRIGHT RESERVED / KOPIEREG VOORBEHOU
APPROVED BY UMALUSI / GOEDGEKEUR DEUR UMALUSI

MAHASHO WA PFUNZO WA GAUTENG
MULINGO WA TSHITIFIKHEITI TSHA MATIRIKI

TSHIVENDA LUAMBO LWA DAMUNI
GIREIDI YA NTHA
BAMMBIRI LA VHUVHILI
TSHIFHINGA: Awara 3
MARAGA: 100

PFESANI:

- Mbudziso dzothe dzi fhindulwe nga luambo lwo kunaho.
- Mbudziso ndi tharu fhedzi.
- Khethekanyo ya A, B na C.
- Khethekanyo ya A mbudziso 1 i fhindulwe nga vhothe.
(Khombe-Khombe)
- Kha khethekanyo ya A mbudziso 2 ni fhindule mbudziso mbili fhedzi.
- Arali na nanga mbudziso ya a toolola kha B, kha C nangani ya vhubudziso vhutuku, arali na nanga ya vhubudziso vhutuku kha C, kha B nangani ya u toolola.

KHETHEKANYO YAA

**MBUDZISO 1
VHURENDI**

1. Vhalani tshirendo tshi re afho fhasi ni do kona u fhindula mbudziso dzine dza do tevhela:

Pfunzo ndi hone vhutali	
Vhutali ndi yone ndivho	
Pfunzo ndi zwine na guda	3
Hu u tandavhudza yone ndivho.	
Zwe maluvhi a hwala	
Ndi zwe Muvhumbi a nea	6
lone ifa ja vhutshilo	
le na wanala ni nalo.	
Zwe mutavhi a sima	9
E tshisimani tshi sa xi	
Ndi nyingandivho pfunzo	
Kha vhutali ha tsiko.	12
Zwikolo ndi vhuthaathaa	
Zwo lindela u vula mabudo	
Hu vhonele vhuhulu ha ndivho	15
Hu do wanala buli ja vhuyo.	

1.1 Neani thoho tshirendo itshi?

(1)

- 1.2 Muvhumbi kha tshitanza tsha u thoma mutaladzi wa 6 hu ambiwa nnyi? (2)
- 1.3 Murendi u tama u ri vhudza mini nga tshirendo itshi? Tikedzani. (3)
- 1.4 Murendi u fanyisa zwine ra guda na mini? Tikedzani. (3)
- 1.5 Mabudo ane murendi a ri o lindelwa u vulwa a bva ngafhi? (1)
- [10]

MBUDZISO 2

Milisa – M.J. Mafela

- 2.1 Vhalani tshirendo tshi re afho fhasi ni do kona u fhindula mbudziso dzi no do tevhela:

Madi	
Inwi tshayakhauwo, Nge na vha na mishumo mivhuya, Ri vhathu nga yanu thuso, Naho hu ngivho ya Yehova	3
Na tuwa ri a dada, Ra vho nga vhahota, Kha rothe ni na phato, Ni ro dina u ita ni tshi ri fhungudza, Hone ri tou ni levhela, Nge ra vhona u nga ro talifha.	6 9
Maanda anu ndi mahulu, Phato yanu ndi murathu wa mavu, Hone nothe vhuvhili hanu, Ni vhatshidzi vha othe masia, Ndi nge na vha vhana vha khotsi.	12 15
A ni khethi, Ri vhanu rothe, Ni songo ri tuwela, Vhunga ri tshi do ni tevhela, Hone lwanu lufu a ri lu di.	18

- 2.1.1 Murendi u ri madi a disa mini kha vhathu? (2)
- 2.1.2 Vhathu vha levhela madi nga u ita mini? Tikedzani. (4)
- 2.1.3 Murendi u ri madi a tuwa hu nga bvelela zwifhio shangoni? (2)
- 2.1.4 Murendi nga tshirendo tsha madi u toda ri tshi guda zwifhio? (4)
- 2.1.5 Neani tshifanyiso tsha muhumbulo tshe murendi a shumisa kha mutaladzi wa 12 tshitanza tsha vhuraru. Neani zwine tsha amba zwone. (3)
- [15]

- 2.2 Vhalani tshirendo tshi re afho fhasi ni do kona u fhindula mbudziso dzi no do tevhela:

Tshidakwa

Mitsindo yau yo fa, U muthu nge wa fema, U langwa nga swiswi. Ngeno thoni wo fara.	3
Ndila yau iyo, I ya mulindini, Une wa do balelwa u bva, Nge wa vha wa lino, Ngeno muya wa Mudzimu wo fhiwa.	6 9
Wau muta ndi zwililo, Vhana vhau vha do nyala, Vhanzhi vha do pfa Yehova. Dzula fhasi u humbule, Nthe dza muhulwane a dzi naki, Tamba tshika u nake, U vhe denzhe sa Paulo, Nge a si sedze shango, A funa vhutshilo hawe, A vha wa ngoho.	12 15 18
Iwe wo fara u tshinya lushaka, Ngeno mbilu i sa tendi, Mudzimu u ya u funa, Khwine ndi u lata dzau ndila, Vhunga sefo i hone, Yone musefi wa dzitshaka.	21 24

- 2.2.1 Tshidakwa ndi mini? (2)
- 2.2.2 Murendi u kaidza tshidakwa kha zwifhio? (2)
- 2.2.3 Ndi ngani vhathu vha tshi dzhia tshidakwa sa muthu nge tsha fema? Tikedzani? (3)
- 2.2.4 Ndi nga mini murendi a tshi shumisa Paulo sa denzhe? (2)
- 2.2.5 Ndi mini zwine murendi a ri tshidakwa tshi langwa nga zwo? (2)
- 2.2.6 Murendi u ri mudzini wa tshidakwa hu dzulwa nga ndila-de? (2)
- 2.2.7 Murendi u tama tshidakwa tshi tshi ita zwifhio nga vhutshilo hatsho? (2)

[15]

2.3 Vhalani tshirendo tshi re afho fhasi u ri ni do kona u fhindula mbudziso dzi no do tevhela:

Thavha	
Muvhili wanga kha u tengame, U bonyolose mabofu a vhonaho, Kha u titime u dalafhale, U anwe mitsshelo yo vhibva, U shandukise shango.	5
Muvhili wanga kha u tile, U vhe a roredzaho mapfura, U si nge musidzana wa dabadaba, Wa tseramisiamele, Wa u anza vhupombwe.	10
Muvhili wanga kha u vhe bomepome, U tanwe na nga phukha, U vhe muri wa tshimvingimbingi, U kavhiwaho nga zwinoni zwothe, Nge kha tsinde mitsshelo wa anwa.	15
Kha u unge u dzinginyise lifhasi, Kuda dzothe dzi kurudane. U vhe mutanwahothe U vhangame u penye, Vhuthwethwe mununzwu vhu dombole.	20
Muvhili wanga ndi shango. U do fhela na shango. U do shandula shango. La vha dzwititi. U swika linoni la litadulu li tshi vhuya.	25

- 2.3.1 Murendi u fanyisa thavha na mini? (2)
- 2.3.2 Murendi o shumisa tshifanyiso-de tsha muhumbulo kha tshitanza tsha vhuvhili mutaladzi wa 8. Nani tshifanyiso itsho na zwine tsha amba zwone. (3)
- 2.3.3 Lifurase tseramisiamele li amba mini? (3)
- 2.3.4 Zwifhingani zwa kale thavha yo vha i tshi thusa vhatu nga mini? (2)
- 2.3.5 Nga linoni la litadulu murendi u amba nnyi? (1)
- 2.3.6 Thavha i thusa mini kha mupo? Tikedzani. (4)

[15]

2.4 Vhalani tshirendo tshi re afho fhasi u ri ni do kona u fhindula mbudziso dzi no do tevhela:

Vhutungu	
Vhutshilo vhu tshi dibalela dungunudzini, La vhutshilo ha u todou didivha. Vhutshilo ha nama i tambudzwaho, Nama i sa do kanda mulila wa litadulu, Mulila wa zwivhumbeo zwi fanaho.	5
U balea ha thanga dzi sina mushumo, Ndi u phupha zwi yaho swiswini, Hu sina tshanduko; Ya muvhili wo rindilaho. Ndi vhutungu.	10
Vhutungu ha u da ha muthu shangoni, Dakalo kha luhura lwa lifhasi, Sa thanga yo melaho sogani, Ye u mela ha vha u fa, Vhutungu ha tumbuka.	15
Kha vho ri bebaho vhutungu ndi vhuhulu, Vha tshi vhona nama ye vha beba, I tshi duba sa buse shangoni, Ya dzhena mavuni, Muya wa vhuzelela hune wa bva.	20

- 2.4.1 Murendi u amba vhutungu vhufhio nga tshirendo itshi? (2)
- 2.4.2 Ndi zwifhio zwine murendi a tama u ri vhudza zwone nga tshirendo itshi tshawe? Talutshedzani. (5)
- 2.4.3 Murendi kha tshitanza tsha vhuvhili u fanyisa swiswi na mini? (2)
- 2.4.4 Ipfi mulila li amba mini? (1)
- 2.4.5 Talutshedzani zwine murendi a tama u ri vhudza zwone nga mutaladzi wa 16. (2)
- 2.4.6 Murendi u ri muya une muthu a vha nawo u bva ngafhi? (1)
- 2.4.7 Murendi o shimisa figara-de ya muambo kha mutaladzi wa 13? (1)
- 2.4.8 Muya murendi u ri u vhuzelela ngafhi? (1)

[15]

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA A:

[40]

KHETHEKANYO YA B**MBUDZISO 3****Zwo Itwa – A.M. Mahamba**

Fhindulani mbudziso dzi tevhelaho nga vhudalo:

- 3.1 No disendeka nga dirama iyi, sumbedzani u ri mubvumbedzwa dendele ndi nnyi? Tikedzani u ri ndi ngani tshi ri uyo mubvumbedzwa ndi ene o teaho. [30]

KANA

- 3.2 3.2.1 Ndi zwifhio zwi no sumba u ri Vho-Gumani vha na lunyadzo? (3)
- 3.2.2 Iyi dirama ndi ya lushaka-de? Tikedzani. (3)
- 3.2.3 “Mmbwa i huvhaho a i lumi” Murero uyu ni vhona wo tea musi ni tshi sedza vhunanga ha Vho-Malukuta? Tikedzani phindulo yanu. (3)
- 3.2.4 Mafhungo a dirama iyi a khou bvelela vhu^{poni} vhu^{fhio}? Tikedzani. (3)
- 3.2.5 Mbado yo vhu^{ya} ya bva yo shuma kha dirama iyi? Talutshedzani phindulo yanu. (4)
- 3.2.6 Mathakheni ndi mini? Sumbedzani hune mathakhe a dirama iyi a wanala. (4)
- 3.2.7 Mungome Timhaka ni mu vhona sa mungome-de? Talutshedzani. (2)
- 3.2.8 Bulani mubvumbedzwa we Vho-Gumani vha vha vha tshi dzulela u mu tovholela nahone a tshi tovholelwa mini? (2)
- 3.2.9 Malukuta ni mu vhona sa mubvumbedza-de? Tikedzani phindulo yanu. (2)
- 3.2.10 Neani madzina a vhatu vhavhili vhe vha rume-lwa Phafula u yo kongona Timhaka uri a ri muloi ndi Vho-Matidze. (2)
- 3.2.11 Ndi zwifhio zwe zwa vha zwi tshi itiwa kha la Tshihondwa u sumbedza uri vhatu vha kha di tevhedza milayo ya khou^{si}. (2)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA B: [30]

KHETHEKANYO YA C

MBUDZISO 4

Mitsheto ya wa: A. W. Magau

- 4.1 Kanzhi madzina a Tshivenda a amba. Ili la Vho-Matambule ni vhona li tshi amba naa musi no sedza zwi bvelelaho kha nganea iyi? Rerani. [30]

KANA

- 4.2 “Ooya, haya mafhungo namusi ndi hone ndo a pfa zwavhudi. Imani ndi fhire khonani ri do vhonana linwe duvha.”
- 4.2.1 Tshishonga o tshinyadza hani lufuno vhukati ha Ungani na Ntsundeni? (4)
- 4.2.2 Mafhungo ono khou ambiwa ndi afhio? (2)
- 4.2.3 Aya mafhungo o fhelela ngafhi? (2)
- 4.2.4 A hu na tshiphiri tshi no fhela tshi songo bvela khagala. Tikedzani fhungo ili no livhanya na zwo bvelelaho kha nganea iyi. (3)
- 4.2.5 Mapholisa vho zwi konisa hani u wana ngoho ya u vhulawa ha Vho-Nguluvhe? (3)
- 4.2.6 Bulani fhethuvhupo hune Vho-Mutshekwa Zhendedzi vha dzula khaho. Ndi ngani ni tshi ri fhethuvhupo ndi afho he na bula? (3)
- 4.2.7 Ndi zwifhio zwine zwa sumba u ri Vho-Balavhali vho vha vha tshi funa muduhulu wavho? Tikedzani. (3)
- 4.2.8 Bulani vhabvumbedzwa vhe Ntsundeni a lutanya kha dirama iyi. (2)
- 4.2.9 Ndi vhonnyi vho wanaho tshitumbu tsha Vho-Nguluvhe nahone tsho wanala ngafhi. (2)
- 4.2.10 Ri vhudzeni mahalwa e Vho-Mutshekwa vha vha vha tshi inga. (3)
- 4.2.11 Neani zwiwo zwiraru zwi sumbedzaho u tambula ha Vho-Matambule nga nthani ha samba la u via. (3)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA C: [30]

GUMOFULU: 100